

Gemeente Renkum

Voorstel aan de raad

Verantwoordelijk team
Samenleving en ROM

Nummer

Kenmerk
5658

Raad d.d.
30 maart 2016

Paragraaf begroting
1 en 2

Portefeuillehouder
mr. J. Verstand en H. van den berg

Steller
Ben Lampe en Jan Provoost

Datum
18 februari 2016

Onderwerp
Huisvesting zorgdoelgroepen

Geadviseerd besluit

1. Kennis nemen van de Notitie huisvesting zorgdoelgroepen.
2. Vaststellen van het daarin geformuleerde afwegingskader woonzorginitiatieven.

Toelichting op beslispunten

In april 2015 heeft uw Raad de Beleidsnotitie wonen en zorg vastgesteld. In de notitie is in beeld gebracht wat vraag en aanbod aan voor senioren geschikte en benodigde huisvesting zijn en welke knelpunten daarbij optreden. Ook zijn criteria opgenomen die de gemeente hanteert bij het wel of niet verlenen van medewerking aan initiatieven voor transformatie van zorgvastgoed.

Bij het vaststellen van de Beleidsnotitie wonen en zorg is al aangekondigd dat aanvullend onderzoek zou worden verricht om zicht te krijgen op alle doelgroepen die onder de Wmo en Jeugdwet vallen, en die ook de effecten van de hervorming van de langdurige zorg ervaren. De resultaten van dit aanvullende onderzoek zijn vastgelegd in de notitie Huisvesting zorgdoelgroepen die nu ter kennisneming voorligt.

Met deze notitie is in beeld gebracht hoe vraag en aanbod zijn op het gebied van de huisvesting voor mensen met een van de volgende problematieken:

- mensen met een beperking (lichamelijke beperking (LG), verstandelijke beperking (VG) of zintuiglijke beperking)
- psychiatrische problematiek (GGZ, waaronder autisme)
- meerdere problematieken tegelijk (comorbiditeit)

Daarnaast is vraag en aanbod in beeld gebracht voor:

- mensen die vallen onder beschermd wonen
- mensen die ondersteuning krijgen vanuit maatschappelijke opvang
- mensen die in aanmerking komen voor huisvesting in kader van jeugdzorg.

Aan het onderzoek hebben de volgende organisaties meegewerkt:

JP van den Bent	Pro Persona
Regionaal Instituut begeleid wonen (RIBW)	Thomashuis
Woonzorgnet	Zorgvilla Het Hoefijzer
Dr. Leo Kannerhuis	Pluryn
Siza	Irizzorg
Het Schild	Moviera
Leger des Heils	Woningcorporatie Vivare
Stichting Onder Dak	Driestroom De Beken
De Busehoek	Gemeente Arnhem

Met deze notitie is de vraag- en aanbodanalyse naar huisvesting van senioren en zorgdoelgroepen compleet en heeft de gemeente voldoende handvatten voor een integraal beleid op het gebied van wonen, zorg en ondersteuning.

Beoogd effect

De overheid heeft sinds enkele jaren de extramuralisering ingezet. Dit houdt in dat nieuwe cliënten met een lichtere zorgvraag geen recht meer hebben op een integraal pakket (intramuraal verblijf (wonen en diensten) en zorg) uit de Wet langdurige zorg (tot 1 januari 2015 Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten, AWBZ). De cliënt dient zelf te betalen voor het wonen (huur of hypotheek) en voor schoonmaak, eten en activiteiten.

De groepen die niet meer in aanmerking komen voor intramuraal verblijf of die willen uitstromen naar een vorm van zelfstandig wonen komen onder de gemeentelijke verantwoordelijkheid te vallen.

Met dit onderzoek is nu in beeld gebracht wat de gevolgen zijn van de veranderde wetgeving op vraag een aanbod voor huisvesting zorgdoelgroepen, en hoe de gemeente in haar beleid op het gebied van wonen, ruimtelijke ordening en Wmo hierop kan inspelen.

Hiermee wordt beoogd:

1) Zorgen voor match van vraag en aanbod op de woningmarkt in de gemeente Renkum. Zorgen dat er voor iedere inwoner van de gemeente passende huisvesting is, hetzij in een intramurale zorginstelling, hetzij in een van de meerdere andere mogelijke woonvormen die (mede) vanuit de Wmo bekostigd worden met een meer of minder intensieve vorm van begeleiding (variërend van de zwaarste vorm, het beschermd wonen tot een lichtere vorm zoals begeleid zelfstandig wonen).

2) Binnen de perken houden van de kosten voor maatschappelijke ondersteuning die de gemeente vanuit de Wmo verplicht is te bieden aan inwoners die zelfstandig thuis wonen.

Goede afspraken tussen gemeente (sociaal team), zorginstellingen en woningbouwcorporatie zijn noodzakelijk om de uitstroom van cliënten van zorginstelling richting een meer zelfstandige woonvorm in goede banen te leiden.

Goede afstemming tussen gemeente (sociaal team), zorginstellingen, woningbouwcorporatie en de wijkagent is nodig om mensen die zelfstandig wonen en door de aangescherpte eisen niet meer in aanmerking komen voor intramuraal verblijf niet te laten ontsporen of buiten de boot te laten vallen.

Steeds is de inzet preventief: problemen voorkomen. Op die manier volstaat een lichte begeleiding bij het zelfstandig wonen en kan de inzet van duurdere, gespecialiseerde hulp worden vermeden.

Onderwerp

Wonen en zorg

Datum

18 februari 2016

Kenmerk

5658

Pagina

2 van 8

Kader

Deze beleidsnotitie is een nadere uitwerking van het beleidsthema 'wonen en zorg' dat al benoemd is in de beleidsnota's Wonen (2014) en de kadernota sociaal domein (2015).

In april 2015 is al de notitie "wonen en zorg" vastgesteld waarin is gekeken naar vraag en aanbod op het gebied van huisvesting voor ouderen.

In deze notitie zijn ook criteria opgenomen die de gemeente kan hanteren bij de beoordeling van initiatieven voor transformatie van zorgvastgoed gericht op senioren.

Nu is ook gekeken naar vraag en aanbod op het gebied van de resterende doelgroepen die onder de Wet langdurige zorg, Wet maatschappelijke ondersteuning en jeugdwet vallen en die, hetzij intramuraal, hetzij extramuraal, woonachtig zijn in de gemeente.

Sinds de hervorming van de langdurige zorg, die zijn beslag heeft gekregen met de decentralisaties van de Wmo-begeleiding, jeugdwet en participatiewet is een tendens waarneembaar dat nieuwe aanbieders zich op de markt begeven van wonen, welzijn en zorg en zich melden bij de gemeente met plannen voor bijvoorbeeld het opzetten van een kleinschalige woonvorm voor mensen met een handicap. Tot nu toe ontbrak het de gemeente aan een goed overzicht op de kwantitatieve en kwalitatieve gevolgen van de extramuralisering. Met deze notitie is dit overzicht nu wel en kan ook een betere afweging worden gemaakt bij de beoordeling van nieuwe initiatieven. De punten die een rol spelen bij de afweging zijn opgenomen in bijlage I van de notitie.

Het vaststellen van het afwegingskader heeft geen directe juridische consequenties.

Het onderliggend juridisch kader blijft het bestemmingsplan: de gemeente kan besluiten al dan niet toestemming te geven om de bestemming te wijzigen van (complexen van) woningen op grond van het door de Raad vastgestelde bestemmingsplan. Andersom: als een initiatief past binnen het geldende bestemmingsplan heeft de gemeente geen directe sturingsmogelijkheden.

Argumenten

1. De rijksoverheid heeft de hervorming van de langdurige zorg ingezet met als doel om de zelf- en samenredzaamheid van burgers te versterken, de kwaliteit voor zorg en ondersteuning te *verbeteren en het zorgstelsel betaalbaar te houden*. Deze hervorming komt tot uiting in een aantal nieuwe wetten (Wet langdurige zorg (Wlz), Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (Wmo), Jeugdwet) en heeft een behoorlijke impact op de rol en taken als gemeente en de persoonlijke situatie van de meest kwetsbare burgers. Een deel van deze groep burgers krijgt ook nog te maken met de Participatiewet die per 1 januari jl. is ingetreden.

Deze hervorming is een behoorlijke verzwarende van de gemeentelijke taken, met een hoge maatschappelijke impact, die vanwege beperkte middelen efficiënt en doelmatig uitgevoerd moet worden. Daarom is een samenhangend, integraal beleid op het terrein van wonen, zorg en ondersteuning wenselijk.

2. De effecten van de extramuralisering in de gehandicapten- en GGZ-sector in de gemeente Renkum zijn wat betreft aantallen beperkt. Dat komt omdat de zorgorganisaties vooral zware zorg verlenen aan hun cliënten. Van deze doelgroep die zware zorg ontvangt zijn relatief weinig mensen in staat de overstap te maken naar een zelfstandige woonvorm toe. Zorgorganisaties zien bij de nieuwe instroom een verdergaande verzwarende van de zorgvraag (complex, vaak ook meerdere problematieken tegelijkertijd).

Onderwerp

Wonen en zorg

Datum

18 februari 2016

Kenmerk

5658

Pagina

3 van 8

Hieronder staat wat de situatie per doelgroep is.

Mensen met een handicap:

De behoefte aan intramurale plaatsen als gevolg van extramuralisering neemt slechts beperkt af met ongeveer 25 plaatsen.

De doelgroepen die niet meer voor intramuraal verblijf in aanmerking komen zullen naar verwachting zelfstandig (blijven) wonen met ambulante begeleiding of kiezen voor een concept waar wonen en begeleiding verbonden zijn. Vanwege de landelijke of regionale functie van de Renkumse zorginstellingen zal dit maar gedeeltelijk in de gemeente plaatsvinden. Dit omdat mensen die niet meer in aanmerking komen voor intramuraal verblijf dan naar verwachting in hun eigen gemeente blijven wonen.

Om aan de behoefte te voldoen aan een vorm waarin wonen en begeleiding verbonden zijn, is er ruimte voor toevoeging van een kleinschalig wooninitiatief van circa 10 woningen.

In totaal zijn er in de gehandicaptensector plannen voor uitbreiding (indien concreet) met 23 woningen 'wonen met begeleiding' en 8 à 10 plaatsen zorg met verblijf. De plannen voor uitbreiding van het aanbod aan 'wonen met begeleiding' zijn dus ruimer dan de becijferde lokale behoefte (circa 10). Daarnaast heeft Het Schild plannen voor 8 à 12 aanleunwoningen waar zorg geboden kan worden. Deze woningen voor mensen met een zintuiglijke beperking zullen een regionale functie hebben.

Als gevolg van de extramuralisering zullen naar verwachting circa 4 mensen per jaar uit willen stromen en zelfstandig willen wonen in een kleine, betaalbare huurwoning. Dit aantal kan worden opgevangen binnen de jaarlijkse mutaties in de sociale huurvoorraad.

Er treden wel vaak knelpunten op:

- Het vinden van een betaalbare woonplek is lastig door de financiële situatie van cliënten, of de problematiek van cliënten maakt het lastig om een geschikte woonplek te vinden.
- Cliënten met een LVG-indicatie van 18 tot 23: zij vallen niet meer onder de wet langdurige zorg terwijl voor een deel van hen de stap naar wonen met ambulante begeleiding nog te groot is.

Bemiddeling bij deze doelgroep kan een mogelijke oplossing zijn voor het versoepelen van de uitstroom naar een zelfstandige woning.

Indien nieuwe initiatieven zich aandienen worden deze beoordeeld met behulp van een lijst van afwegingscriteria. Het ligt niet voor de hand dat het aanbod voor mensen met een beperking nog verder verruimd wordt dan de bestaande plannen van de zorgorganisaties.

Mensen met GGZ-problematiek

Er zal nauwelijks sprake zijn van extramuralisering in de GGZ-sector in gemeente Renkum als gevolg van het geringe aantal mensen met lagere Zorgzwaarte pakketten. Zo'n 15 à 25 mensen komen niet meer voor intramuraal verblijf in aanmerking. Zij zullen naar verwachting zelfstandig (blijven) wonen met individuele begeleiding of 'wonen met begeleiding'. Wederom zal dit vanwege de regionale functie niet geheel in de gemeente Renkum plaatsvinden, maar ook elders.

De behoefte aan intramurale plaatsen blijft stabiel op circa 500.

Uitstroom: ook in de GGZ stagneert de doorstroming en de uitstroom van intramuraal verblijf naar de woningmarkt. RIBW gaat twee uitstroomwoningen realiseren. Woonzorgnet geeft aan dat er voor 3 à 4 bewoners per jaar in gemeente Renkum doorstroommogelijkheid wordt gezocht.

Onderwerp

Wonen en zorg

Datum

18 februari 2016

Kenmerk

5658

Pagina

4 van 8

Ook voor deze cliënten geldt dat bemiddeling bij uitstroom wenselijk is vanwege de problematiek van de cliënten.

Ook voor deze sector geldt dat er ruimte is voor toevoeging van een kleinschalig complex waar 'wonen met zorg en/of begeleiding' wordt geboden als gevolg van extramuralisering. Hieraan wordt al voldaan door de plannen van RIBW.

Beschermd wonen

Sinds 1 januari 2015 behoort het beschermde wonen voor mensen met een GGZ-indicatie tot de gemeentelijke taken, die vooralsnog door centrumgemeente Arnhem wordt uitgevoerd.

In gemeente Renkum zijn 140 plaatsen voor beschermd wonen van RIBW Arnhem en Veluwe Vallei (95) en Woonzorgnet (46).

Zorgaanbieders hebben **plannen** om het aanbod aan beschermd wonen uit te breiden met 10 woningen, waarvan 6 voor een trainingshuis. Deze uitbreiding is moeilijk te onderbouwen met de beschikbare gegevens, maar passen in het algemeen in de ontwikkeling om cliënten te trainen naar zelfstandigheid. Woonzorgnet wenst daarnaast haar huidige capaciteit te vervangen op een andere locatie in gemeente Renkum (planning: 2019).

De verwachting is dat de regie op het beschermd wonen op termijn niet meer bij de centrumgemeente maar bij de gemeente zelf komt te liggen. Hiervoor is op landelijk niveau beleid in voorbereiding (advies commissie Dannenberg). De gemeente Renkum maakt onderdeel uit van de regionale werkgroep waarin afspraken worden gemaakt over de uitvoering van het beschermd wonen.

Maatschappelijke opvang

Ook bij de maatschappelijke opvang is de doorstroming een probleem. Men zit onnodig lang in de opvang vanwege het geringe aanbod aan (vrijkomende) betaalbare en geschikte huurwoningen. Ook kan er tijdens de opvangperiode wellicht meer aandacht aan doorstroming gegeven worden. Een knelpunt is het huisvesten van gezinnen. Als zij problemen veroorzaakt hebben in de afgelopen vijf jaar, wordt er geen woning aan hen verhuurd.

In gemeente Renkum zijn geen plaatsen in het kader van maatschappelijke opvang. Stichting Onder Dak zoekt in de gehele regio (en daarbuiten) naar uitstroomwoningen voor haar cliënten. Zij verwachten dat er jaarlijks behoefte is aan 2 tot 4 woningen in de gemeente Renkum. Vivare heeft afspraken met een zorgaanbieder over twee woningen per jaar in gemeente Renkum voor cliënten met verslavingszorg.

In gemeente Renkum is wel nog opvang in het kader van huiselijk geweld. Moviera heeft in Oosterbeek een opvanghuis voor 37 vrouwen met 45 kinderen die te maken hebben (gehad) met huiselijk geweld. Dit opvanghuis heeft een provinciale functie en gaat binnenkort in Oosterbeek sluiten. Zij hebben nog afspraken met Vivare over het huisvesten van vrouwen in reguliere woningen (5 woningen per jaar). In 2015 heeft er geen 'plaatsing' plaatsgevonden. Zoals reeds aangegeven zijn aparte afspraken over deze doelgroep niet nodig, omdat in de nieuwe Huisvestingsverordening is vastgelegd dat deze doelgroep voorrang kan krijgen op andere woningzoekenden.

Onderwerp

Wonen en zorg

Datum

18 februari 2016

Kenmerk

5658

Pagina

5 van 8

Jeugd

Gemeenten zijn per 1 januari 2015 verantwoordelijk voor de zorg en ondersteuning van alle doelgroepen die voorheen gebruikmaakten van provinciaal geïndiceerde jeugdzorg, JeugdzorgPlus, de zorg voor verstandelijk gehandicapten (was AWBZ), de jeugd-GGZ (was ZvW) en jeugdbescherming en jeugdreclassering.

In Renkum gaat het om de volgende aantallen (2011/2014):

- AWBZ jeugdzorg: 200, waarvan 60 zorg met verblijf
- ZvW-jeugdzorg (jeugd GGZ 1e en 2e lijn): geen cliënten
- Provinciaal gefinancierde jeugdzorg: 290, waarvan 25 residentiële jeugdzorg
- Rijk-gefinancierde jeugdzorg (JeugdzorgPlus, gesloten jeugdzorg): geen cliënten.

De verwachting is dat een aantal thuiswonende jongeren (15 – 18) die momenteel jeugdhulp ontvangen de komende jaren zullen vragen om een bepaalde woonvorm. Dat kan een vorm van wonen gecombineerd met begeleiding zijn, of een vorm van zelfstandig wonen met ambulante begeleiding.

Er zijn hierover geen aantallen of prognoses bekend. Deze groep wordt als ze eenmaal 18 worden meegenomen in de prognoses voor de GZ en GGZ-sector.

De woningbehoefte van jongeren die een woning zoeken op de reguliere woningmarkt is verwerkt in de prognoses die worden gebruikt voor het gemeentelijke woonbeleid, zoals CBS en PRIMOS prognoses.

Kanttekeningen

De ontwikkelingen rondom wonen en zorg zijn nog volop in beweging. Dit uit zich onder meer in de diversiteit en hoeveelheid particuliere initiatieven voor zorgvastgoed. Het beleid is nu in de Beleidsnotities Wonen en zorg en Huisvesting zorgdoelgroepen in beeld gebracht, maar monitoring van ontwikkelingen blijft voorlopig belangrijk.

Draagvlak

De uitkomsten van het onderzoek zijn besproken met de organisaties die eraan mee hebben gewerkt tijdens een bijeenkomst november 2015. De opbrengst van die bijeenkomst is verwerkt in de definitieve versie van het rapport.

Daarnaast is het rapport in december 2015 besproken in de Wmo-adviesraad. Bij dit voorstel is het advies van de Wmo-adviesraad gevoegd en het antwoord op dit advies.

Aanpak/Uitvoering

Uit de vergelijking van vraag en aanbod in het onderzoek komt een aantal thema's naar voren die richting geven aan het beleid op het gebied van huisvesting van verschillende doelgroepen voor de komende jaren:

- Afweging nieuwe initiatieven

Bij de afweging om al dan niet medewerking te verlenen aan nieuwe woonzorginitiatieven hanteert de gemeente het afwegingskader in bijlage 1 van de notitie. Bij de afweging worden kwantitatieve en kwalitatieve criteria afgewogen, zoals behoefte, afzetbaarheid, locatie, ruimtelijke en juridische criteria, zekerheid van de plannen, passend bij beleid, gevolgen Wmo. Uitbreiding van het huidige aanbod en plannen van de zorgorganisaties ligt niet voor de hand, tenzij extra behoefte wordt aangetoond.

Onderwerp

Wonen en zorg

Datum

18 februari 2016

Kenmerk

5658

Pagina

6 van 8

- Uitstroom naar zelfstandige woningen

De uitstroom van cliënten uit een intramurale setting of beschermde woonvorm naar een kleine, betaalbare huurwoning is een knelpunt om diverse redenen: beschikbaarheid van betaalbare woningen op de juiste plek, financiële situatie van de woningzoekende (schuldenlast, geen of laag inkomen), de problematiek van de woningzoekende of het onvoldoende op de hoogte zijn van de spelregels om een woning te kunnen gaan huren.

Daarom is vroegtijdige afstemming met het sociaal team van de gemeente van belang.

- Netwerkbijeenkomsten

De gemeente initieert en faciliteert 2 à 3 keer per jaar netwerkbijeenkomsten met haar partners op het terrein van wonen en zorg (Vivare en zorgaanbieders met huisvesting). Voor alle doelgroepen, ook senioren en met nadruk op de Jeugdhulp en Beschermd Wonen vanuit de nieuwe gemeentelijke taken. Terugkerende thema's zijn ontwikkelingen rondom het aanbod aan huisvesting en monitoring van de vraag naar huisvesting.

- Beschermd wonen

De regie voor beschermd wonen ligt vooralsnog bij centrumgemeente Arnhem, maar gaat in de toekomst onder Renkumse regie vallen (advies commissie Dannenberg). Binnen de gemeentegrenzen van Renkum is relatief veel capaciteit beschermd wonen met een regionale functie. De gemeente neemt actief deel aan de regionale werkgroep beschermd wonen.

- Voorzieningen voor ontmoeting en inloop

Ontmoeting, al dan niet in combinatie met activiteiten, is een belangrijke functie bij het (langer) zelfstandig thuis wonen, ook voor mensen met een beperking en psychische stoornis. Ontmoeting draagt bij aan het verkleinen van de kans op eenzaamheid, bevordert de maatschappelijke integratie en geeft een zinvolle invulling aan de dag. Dergelijke collectieve voorzieningen zijn van wezenlijk belang om het zelfstandig thuis wonen mogelijk te maken en -naar verwachting- aanspraak op duurdere, individuele begeleiding te verminderen.

In het kader van de transformatie van het sociaal domein brengt de gemeente begin 2016 de stand van zaken rondom ontmoeting en ontmoetingspunten in kaart.

Communicatie

De notitie zal worden toegestuurd aan de organisaties die binnen onze gemeente werkzaam zijn op het gebied van wonen en zorg.

De uitkomsten van het onderzoek zullen worden gepubliceerd op de website van de gemeente en in de Hoog en Laag zal er aandacht aan worden besteed.

Financiële consequenties

Het vaststellen van het afwegingskader heeft geen directe financiële gevolgen.

Juridische consequenties

Het vaststellen van het afwegingskader heeft geen directe juridische gevolgen.

Personele consequenties

Niet van toepassing.

Onderwerp

Wonen en zorg

Datum

18 februari 2016

Kenmerk

5658

Pagina

7 van 8

WMO-aspecten

In de notitie wordt vraag en aanbod op het gebied van de huisvesting van zorgdoelgroepen, deels vallend onder de Wmo in beeld gebracht.

De opbrengsten van de notitie zijn direct relevant voor het Wmo-beleid van de gemeente en worden meegenomen in de uitvoering daarvan door het sociaal team.

Duurzaamheid

Niet van toepassing.

Effect op vermindering regeldruk

Niet van toepassing.

Alternatieven

De gemeente kan besluiten hier geen regie in te voeren en de ontwikkelingen veel meer aan de markt over te laten, aangezien de sturingsmogelijkheden die de gemeente ter beschikking staan relatief beperkt zijn.

Dit kan tot ongewenste gevolgen leiden zoals:

- wildgroei van woon-zorg-initiatieven die zich in de gemeente willen vestigen;
- groeiende wachtlijsten bij zorginstellingen omdat uitstroom stagneert;
- mensen die eigenlijk opgenomen zouden moeten worden moeten thuis blijven wonen, met alle problemen vandien;
- cliënten die naar zelfstandige woningen zijn uitgestroomd, niet goed in beeld zijn en overlast/problemen veroorzaken.